

(pieczęć szkoły/placówki)

„Wersja skrócona”

STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNICH
w Społecznej Szkole Podstawowej im. Janusza Korczaka
w Tylicach

Spis treści:

1. Wprowadzenie:

- 1) W jakim celu zostały wprowadzone „Standardy ochrony małoletnich”?
- 2) Co możecie w nich znaleźć?
- 3) Prawa dziecka - dlaczego powinniście je znać?

2. Część I – Standardy ochrony małoletnich w szkole

3. Część II – Zasady postępowania w celu ochrony małoletnich przed krzywdzeniem

I. Zasady postępowania pracowników szkoły

- 1) Obszar: Przestrzeganie praw dziecka przez pracowników szkoły;
- 2) Obszar: Komunikacja pracowników szkoły z małoletnimi uczniami;
- 3) Obszar: Zakaz stosowania przez pracowników szkoły jakiegokolwiek formy przemocy wobec małoletniego, w tym nawiązywania relacji o charakterze seksualnym;
- 4) Obszar: Kontakt pracowników szkoły z małoletnimi.

II. Zasady bezpiecznych relacji między małoletnimi w szkole. Zachowania niedozwolone małoletnich

- 1) Zasady bezpiecznych relacji między małoletnimi
- 2) Niedozwolone zachowania małoletnich w szkole

III. Zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do internetu

- 1) Korzystanie z komputerów z dostępem do Internetu;
- 2) Korzystanie z telefonów komórkowych oraz innych urządzeń elektronicznych z dostępem do internetu;
- 3) Korzystanie z telefonów i innych urządzeń elektronicznych podczas wyjść, wycieczek edukacyjnych organizowanych przez szkołę.

IV. Zasady ochrony małoletnich przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami z sieci

V. Zasady ochrony prywatności małoletniego

- 1) Zasady ochrony wizerunku małoletnich;
- 2) Zasady ochrony danych osobowych małoletnich.

4. Część III. Ścieżki postępowania małoletniego w przypadku doznawania przez niego

krzywdy. Procedury interwencyjne w szkole:

- 1) Rodzaj krzywdy: Znęcanie się, przemoc fizyczna, słowna, psychiczna stosowane wobec małoletniego,
- 2) Rodzaj krzywdy: Celowe zniszczenie lub kradzież rzeczy małoletniego;
- 3) Rodzaj krzywdy: Przemoc domowa stosowana wobec małoletniego;
- 4) Rodzaj krzywdy: Nierówne traktowanie - dyskryminacja ucznia małoletniego;
- 5) Rodzaj krzywdy: Celowe zniszczenie lub kradzież rzeczy małoletniego;
- 6) Rodzaj krzywdy: Stosowanie wobec małoletniego cyberprzemocy;
- 7) Rodzaj krzywdy: Zagrożenie bezpieczeństwa małoletniego w wyniku sekstingu;
- 8) Rodzaj krzywdy: Wysyłanie małoletniemu w internecie treści szkodliwych, nielegalnych i niepożądanych;
- 9) Wysyłanie małoletniemu w internecie treści szkodliwych, nielegalnych i niepożądanych;
- 10) Rodzaj krzywdy: Naruszenie prywatności dotyczące nieodpowiedniego bądź niezgodnego z prawem wykorzystania w sieci danych osobowych lub wizerunku małoletniego;
- 11) Rodzaj krzywdy: Nawiązywanie przez małoletniego niebezpiecznych kontaktów w Internecie.

5. Część IV materiał pomocniczy - Prawa dziecka, Wykaz telefonów i adresów mailowych instytucji pomocowych

I. Wprowadzenie

- W jakim celu zostały wprowadzone „Standardy ochrony małoletnich”?
- Co możecie w nich znaleźć?
- Prawa dziecka - dlaczego powinniście je znać?

Krzywdzenie dzieci jest niepokojącym problemem, który coraz częściej występuje we współczesnym świecie. Z różnymi formami krzywdzenia macie również do czynienia w środowisku sobie najbliższym – szkolnym i pozaszkolnym. W tej sytuacji konieczna jest odpowiednia reakcja szkoły.

Jednym z najważniejszych celów działania szkoły jest chronienie Was przed różnymi formami przemocy, przeciwdziałanie wszelkiej dyskryminacji oraz budowanie w niej bezpiecznego i przyjaznego Wam środowiska. Konieczność ochrony Was przed różnymi formami krzywdzenia wynika z przekonania, że:

- w obliczu narastającej fali przemocy i agresji wobec dzieci powinniście mieć zagwarantowane bezpieczeństwo i ochronę w szkole;
- Wasze prawa powinny być przestrzegane;
- niedopuszczalne jest stosowanie wobec Was jakiegokolwiek formy przemocy – w każdej sytuacji, w której jesteście bądź możecie być krzywdzeni, musicie otrzymać w szkole pomoc.

Istotnym i konkretnym działaniem szkoły na rzecz Waszej ochrony w szkole jest stworzenie warunków do skutecznej pomocy Wam w sytuacjach trudnych oraz warunków do lepszego zabezpieczenia Waszych praw. Zadanie to realizuje bardzo ważny z punktu widzenia Waszego bezpieczeństwa dokument – „Standardy ochrony małoletnich”.¹ Jest on wyrazem troski o Waszą ochronę w sytuacjach, w których czujecie się skrzywdzeni. Troskę tę rozumiemy jako szczególną dbałość o Waszą godność oraz o Wasze dobro fizyczne i psychiczne.

Do jego opracowania szkoła została zobowiązana przez państwo – uznano bowiem za pilną potrzebę wprowadzenie systemowego rozwiązania ochrony Was przed przemocą fizyczną i psychiczną, edukacyjną, materialną czy – *coraz powszechniejszą* – cyberprzemocą.

Dlatego też dokument ten został skonstruowany jako zbiór zasad i procedur postępowania, z których możecie skorzystać w sytuacjach zagrożenia Waszego bezpieczeństwa lub podejrzenia czy przypuszczenia, że takie sytuacje Wam zagrażają. „Standardy ochrony małoletnich” określają:

- 1) główne kierunki działań szkoły na rzecz Waszej ochrony, zwane w dokumencie „standardami”,
- 2) zasady, czyli przyjęte w szkole normy postępowania pracowników szkoły i małoletnich uczniów, dotyczące w szczególności:
 - a) bezpiecznych relacji pracowników szkoły z małoletnimi,
 - b) bezpiecznych relacji między małoletnimi,

¹ **Standard** – norma, wymóg, kierunki działań szkoły na rzecz ochrony dzieci.
Małoletni – osoba, która nie ukończyła 18 roku życia.

- c) korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do internetu,
 - d) ochrony małoletnich przed zagrożeniami z sieci.
- 3) sposoby Waszego postępowania w sytuacjach, w których czujecie się krzywdzeni oraz działania szkoły zabezpieczające Was przed krzywdzeniem i jego skutkami.

„Standardy ochrony małoletnich” stanowią również istotną formę zabezpieczenia Waszych praw. W celu ochrony Was przed różnymi formami krzywdzenia bardzo ważna jest znajomość i przestrzeganie praw dziecka.

Jako osobom małoletnim należy się Wam szczególna opieka i ochrona dorosłych, bo nie zawsze jesteście w stanie sami należycie zadbać o swoje bezpieczeństwo. Ochrona Waszych praw jest zatem powinnością rodziców i wszystkich pracowników szkoły.

Działania naruszające prawa dziecka uznaje się za równoznaczne z jego krzywdzeniem. Stajecie się wówczas ofiarą różnych form przemocy, np. fizycznej, psychicznej czy emocjonalnej. Łamanie praw dziecka staje się więc źródłem krzywdy, której możecie doznać lub doznajecie zarówno ze strony dorosłych, jak i rówieśników. Właśnie dlatego bardzo ważna staje się znajomość i przestrzeganie praw dziecka przez wszystkich członków szkolnej społeczności.

CZEŚĆ I

Standardy ochrony małoletnich w Społecznej Szkole Podstawowej im. Janusza Korczaka w Tylicach

Standard I.	Wskaźniki realizacji standardu
Uczniowie, rodzice i pracownicy Społecznej Szkoły Podstawowej im. Janusza Korczaka w Tylicach znają „Standardy ochrony małoletnich”. Dokument jest dostępny i upowszechniany	<ol style="list-style-type: none">1. Dokument udostępniono, np. na stronie internetowej szkoły/ udostępniono na stronie internetowej szkoły www.sptylice.edupage.org. Ponadto w wersji papierowej znajduje się w sekretariacie, u pedagoga szkolnego oraz w pokoju nauczycielskim.2. Dokument został udostępniony w dwóch wersjach: wersji pełnej oraz skróconej przeznaczonej dla małoletnich3. i zawierającej informacje dla nich istotne.4. Informacje istotne dla małoletnich zawarte w dokumencie upowszechniane są w trakcie lekcji wychowawczych, konsultacji indywidualnych, na godzinach „dostępności”, w trakcie realizowanych programów i warsztatów o charakterze edukacyjnym.
Standard II.	Wskaźniki realizacji standardu
Personel współtworzy i gwarantuje bezpieczne i przyjazne środowisko w szkole.	<ol style="list-style-type: none">1. Celem działań wszystkich pracowników szkoły jest ochrona małoletnich uczniów przed każdą formą krzywdzenia oraz zapewnienie im bezpieczeństwa fizycznego i psychicznego w szkole.2. Pracownicy szkoły skutecznie reagują w sytuacjach, gdy małoletni uczniowie są krzywdzeni.3. Pracownicy szkoły zgodnie ze swoimi kompetencjami i rolami, które pełnią w szkole, czuwają nad bezpieczeństwem małoletnich uczniów.
Standard III.	Wskaźniki realizacji standardu
Szkoła oferuje rodzicom/opiekunom prawnym informację oraz edukację w zakresie wychowania dzieci bez przemocy oraz ich ochrony przed krzywdzeniem i wykorzystywaniem.	<ol style="list-style-type: none">1. Wszyscy rodzice mają dostęp do obowiązujących w szkole „Standardów ochrony małoletnich” oraz znają procedury zgłaszania zagrożeń.2. Rodzice są zaangażowani w działania szkoły prowadzone na rzecz ochrony małoletnich.3. Szkoła uzyskuje od rodziców/opiekunów prawnych swoich uczniów informacje zwrotne na temat realizacji „Standardów ochrony małoletnich”.4. Szkoła umożliwia rodzicom oraz opiekunom prawnym dzieci, poprzez organizację warsztatów, szkoleń, konsultacji indywidualnych, poszerzanie wiedzy i

	<p>umiejętności związanych z ochroną dziecka przed zagrożeniami, w tym w internecie oraz z zakresu metod wychowawczych bez kar fizycznych i krzywdzenia psychicznego dziecka.</p>
Standard IV.	Wskaźniki realizacji standardu
<p>Szkoła lub placówka zapewnia uczniom /wychowankom równe traktowanie oraz przestrzeganie ich praw.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Szkoła oferuje uczniom edukację w zakresie praw dziecka, człowieka/ucznia oraz ochrony przed zagrożeniami przemocą i wykorzystywaniem. 2. W każdej klasie/grupie uczniowie są poinformowani do kogo mają się zgłosić po pomoc i radę w przypadku krzywdzenia lub wykorzystywania. 3. W szkole dostępne są dla uczniów materiały edukacyjne w zakresie: praw dziecka oraz ochrony przed zagrożeniami przemocą i wykorzystywaniem seksualnym oraz zasad bezpieczeństwa w internecie (broszury, ulotki, książki). 4. W szkole wyeksponowane są informacje dla uczniów dotyczące możliwości uzyskania przez nich pomocy w trudnej sytuacji, w tym numery bezpłatnych telefonów zaufania dla dzieci i młodzieży.
Standard V.	Wskaźniki realizacji standardu
<p>Organizacja postępowania na wypadek krzywdzenia lub podejrzenia krzywdzenia małoletnich zapewnia skuteczną ochronę uczniom/wychowankom.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Precyzyjnie określone są sposoby postępowania pracowników w sytuacjach krzywdzenia lub podejrzenia krzywdzenia małoletniego, tj.: <ol style="list-style-type: none"> a) przemocy rówieśniczej, b) przemocy domowej, c) niedozwolonych zachowań personelu wobec małoletnich, d) cyberprzemocy. 2. Postępowanie na wypadek krzywdzenia lub podejrzenia krzywdzenia ucznia nie może naruszać jego godności, wolności, prawa do prywatności oraz nie może powodować szkody na jego zdrowiu psychicznym lub fizycznym (poczucie krzywdy, poniżenia, zagrożenia, wstydu). 3. W szkole ustalone są zasady wsparcia małoletniego po ujawnieniu doznanej przez niego krzywdy. 4. W szkole wskazano osoby odpowiedzialne za składanie zawiadomień o popełnieniu przestępstwa na szkodę małoletniego, zawiadamianie sądu opiekuńczego oraz osobę odpowiedzialną za wszczynanie procedury „Niebieskie Karty”. 5. W szkole wskazano osoby odpowiedzialne za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i udzielenia mu wsparcia. Informacja o osobach przyjmujących zgłoszenia jest upowszechniona,

	np. na stronie internetowej szkoły oraz na tablicy ogłoszeń w budynku szkolnym.
Standard VI.	Wskaźniki realizacji standardu
W szkole wzmacniane jest poczucie bezpieczeństwa uczniów/ wychowanków w obszarze relacji społecznych oraz ochrony przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami z sieci.	<ol style="list-style-type: none"> 1. W szkole opracowano zasady zapewniające bezpieczne relacje między małoletnimi a personelem. 2. W szkole określono wymogi dotyczące bezpiecznych relacji między małoletnimi, a w szczególności zachowania niedozwolone. 3. W szkole opracowano zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do sieci internetowej oraz procedury ochrony małoletnich przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami w sieci internet oraz utrwalnymi w innej formie. 4. W szkole opracowano i wdrożono procedury chroniące małoletnich przed krzywdzeniem w sytuacjach: <ol style="list-style-type: none"> a) przemocy fizycznej b) przemocy psychicznej, c) przemocy domowej, d) przemocy seksualnej, e) cyberprzemocy. 5. W szkole opracowano i wdrożono procedurę „Niebieskie Karty”. 6. Pracownicy szkoły realizują plan wsparcia ucznia po ujawnieniu doznanej przez niego krzywdy.
Standard VII.	Wskaźniki realizacji standardu
Działania podejmowane w ramach ochrony małoletnich przed krzywdzeniem są dokumentowane.	<ol style="list-style-type: none"> 1. W szkole prowadzony jest rejestr spraw zgłaszanych i rozpatrywanych w związku z podejrzeniem lub krzywdzeniem małoletnich. 2. Osoby upoważnione do przyjmowania zgłoszeń związanych z krzywdzeniem uczniów/wychowanków składają oświadczenie o zachowaniu poufności i zobowiązanie do zachowania bezpieczeństwa użytkanych danych osobowych.
Standard VIII.	Wskaźniki realizacji standardu
Szkoła monitoruje i okresowo weryfikuje zgodność prowadzonych działań z przyjętymi zasadami i procedurami ochrony dzieci.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przyjęte zasady i realizowane sposoby ochrony uczniów/wychowanków są weryfikowane – przynajmniej raz na dwa lata. 2. Do weryfikacji stosowanych zasad i procedur szkoła pozyskuje opinie uczniów oraz ich rodziców lub opiekunów prawnych. 3. Zasady monitoringu i kontroli standardów ochrony małoletnich w określa dyrektor szkoły/placówki.

CZĘŚĆ II

ZASADY POSTĘPOWANIA W CELU OCHRONY MAŁOLETNIICH PRZED KRZYWDZENIEM

1. ZASADY BEZPIECZNYCH RELACJI PRACOWNIKÓW SZKOŁY Z MAŁOLETNIAMI

Zasady ogólne:

1. Pracownicy dbają o bezpieczeństwo uczniów podczas pobytu w szkole.
2. Pracownicy wspierają uczniów w pokonywaniu trudności, uwzględniając ich umiejętności rozwojowe oraz możliwości wynikające z niepełnosprawności/specjalnych potrzeb edukacyjnych.
3. Pracownicy podejmują wobec uczniów działania wychowawcze, mające na celu kształtowanie prawidłowych postaw – wyrażanie emocji w sposób niekrzywdzący innych, niwelowanie zachowań agresywnych, promowanie zasad „dobrego wychowania”.
4. Zasady bezpiecznych relacji personelu z uczniami obowiązują wszystkich pracowników szkoły, stażystów i wolontariuszy.

❖ **Obszar: Przestrzeganie praw dziecka**

Pracownicy szkoły

1. Przestrzegają praw dziecka/człowieka i chronią je.
2. Upowszechniają wiedzę o prawach dziecka - podejmują problematykę praw człowieka/dziecka na godzinach wychowawczych, na zajęciach dydaktycznych oraz w trakcie innych działań szkoły – zgodnie z programem nauczania.
3. Zapewniają uczniom swobodny dostęp do zajęć lekcyjnych.
4. Nie ograniczają im dostępu do zajęć lekcyjnych, pozalekcyjnych np. przez wyproszenie ich z klasy, niewpuszczenie do sali lekcyjnej lub szkoły z jakiegokolwiek powodu.
5. Udzielają uczniom pomocy w nauce/pomocy psychologiczno-pedagogicznej lub umożliwiają im dostęp do pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
6. Zachęcają i motywują uczniów do działalności w organizacjach i stowarzyszeniach działających na terenie szkoły, np. w samorządzie uczniowskim.
7. Nie ujawniają spraw omawianych na zebraniu rady pedagogicznej, które mogą naruszać dobro osobiste uczniów lub ich rodziców.
8. Nie rozpowszechniają informacji dotyczących rodziny danego ucznia, np. wykształcenie rodziców, ewentualne problemy rodzinne (np. alkoholizm, narkomania, rozwód).

9. Nie upubliczniają i nie rozpowszechniają informacji o życiu prywatnym uczniów i nie zdradzają tajemnicy ich korespondencji - także jeśli chodzi o SMS-y, wiadomości e-mail czy inne wysłane drogą elektroniczną.
10. Szanują prawo uczniów do prywatności – jeśli konieczne jest odstępnie od zasady poufności, w celu ochrony danego ucznia, wyjaśniają mu to najszybciej, jak to jest możliwe.
11. Nie ujawniają informacji wrażliwych dotyczących ucznia osobom nieuprawnionym (wizerunek ucznia, informacje o jego sytuacji rodzinnej, ekonomicznej, medycznej, opiekuńczej i prawnej).
12. Nie utrwalają wizerunku ucznia (filmowanie, nagrywanie głosu, fotografowanie) dla potrzeb prywatnych lub szkoły, jeśli szkoła nie uzyskała zgód rodziców/opiekunów prawnych oraz samych uczniów.
13. Nie dokonują zatrzymywania jakiegokolwiek własności ucznia, np. telefonu, pod warunkiem, że uczeń używa telefonu zgodnie z zapisami w statucie szkoły.
14. Nie dokonują przeszukania, bez zgody ucznia, jego plecaka i innych rzeczy – nie mają tu znaczenia intencje ani nawet istnienie przesłanek wskazujących, że uczeń posiada niedozwolone przedmioty lub substancje.
15. Zapewniają uczniom realizację prawa do odpoczynku, czasu wolnego i zabawy - do uczestniczenia w zabawach i zajęciach rekreacyjnych stosownych do ich wieku oraz do uczestnictwa w życiu kulturalnym i artystycznym.
16. W trosce o ochronę zdrowia uczniów czuwają nad ich bezpieczeństwem w czasie przerw, na lekcjach, zajęciach pozalekcyjnych oraz innych organizowanych przez szkołę formach dydaktyczno-wychowawczych.
17. W czasie pobytu uczniów w szkole zapewniają im warunki ochrony przed przemocą, uzależnieniami oraz innymi przejawami patologii społecznej.
18. Dają uczniom gwarancję nietykalności cielesnej - nie stosują wobec nich żadnych form przemocy.
19. Szanują godność uczniów.
20. Równo traktują uczniów, niezależnie od wyznawanej przez nich religii lub światopoglądu, pod warunkiem, że nie naruszają nimi moralności, praw i wolności innych osób oraz porządku i bezpieczeństwa publicznego.
21. Oceniają uczniów sprawiedliwie i obiektywnie, zgodnie z ustalonymi w szkole zasadami. Nauczyciele uzasadniają wystawioną przez siebie ocenę.
22. Doceniają i szanują wkład uczniów w podejmowane działania i traktują ich równo bez względu na ich płeć, orientację seksualną, sprawność/niepełnosprawność, status społeczny, etniczny, kulturowy. Unikają faworyzowania uczniów oraz wszelkich przejawów dyskryminacji.
23. Konstruktywnie rozwiązują konflikty uczniów z personelem i rówieśnikami. Przyznają uczniom prawo dowiedzenia/uzasadnienia swoich racji w sytuacji konfliktu.
24. Informują uczniów o tym, jakie w przypadku naruszenia praw ucznia, przysługują im prawa oraz środki i procedury.

❖ **Obszar:** Komunikacja pracowników szkoły z małoletnimi

Zasady komunikacji pracowników szkoły z małoletnimi

Pracownicy szkoły

1. Okazują zrozumienie dla trudności i problemów uczniów.
2. Dają uczniom prawo do odczuwania i mówienia o swoich emocjach, do wyrażania własnego zdania oraz prawo do bycia wysłuchanym.
3. Nie zawstydzają, nie upokarzają, nie lekceważą i nie obrażają uczniów.
4. Nie obrzucają uczniów wyzwiskami, nie wyśmiewają i nie ośmieszają go, np. stosując ośmieszające ucznia przezwiska i zdrobnienia.
5. Nie wytykają błędów uczniów w sposób, który ich rani.
6. Nie grożą uczniom, nie wyrażają dezaprobaty wobec ich zachowania czy postępów w nauce w sposób uwłaczający godności i poczuciu własnej wartości uczniów.
7. Nie reagują złośliwością, sarkazmem na zachowanie uczniów lub ich postępy w nauce, nie dowcipkują i nie żartują z uczniów w sposób, który obniża ich poczucie własnej wartości.
8. Krytykują zachowanie ucznia taki sposób, aby nie czuł się zraniony, zmuszony do obrony czy do kontrataku.
9. Nie podnoszą głosu na uczniów, nie krzyczą na nich w sytuacji innej niż wynikająca z potrzeby zapewnienia im bezpieczeństwa.
10. W procesie rozwiązywania konfliktu dbają o komunikację dającą uczniom poczucie bezpieczeństwa emocjonalnego i psychospołecznego, chroniącą ich od poczucia, że rozwiązanie konfliktu jest dla nich krzywdzące i rodzi u uczniów poczucie niesprawiedliwości, zlekceważenia czy odrzucenia.
11. Metody dyscyplinowania uczniów dobierają adekwatnie do ich wieku i poziomu rozwoju. Metody te nie mogą naruszać godności i nietykalności osobistej uczniów (zakaz stosowania kar fizycznych).
12. Wyjaśniają uczniowi, za co i dlaczego został ukarany.

❖ **Obszar:** Zakaz stosowania przez pracowników szkoły jakiegokolwiek formy przemocy wobec małoletniego, w tym nawiązywania relacji o charakterze seksualnym

Pracownicy szkoły

1. Nie łamią obowiązującego prawa, ustalonych norm i zasad. Wszyscy uczniowie są przez nich traktowani sprawiedliwie. Pracownicy szkoły nie dzielą uczniów i nie dyskryminują (ze względu na pochodzenie, poczucie tożsamości, wiek, płeć, status materialny, wygląd zewnętrzny, wiedzę i umiejętności).

2. Nie wykorzystują wobec uczniów relacji władzy lub przewagi fizycznej (zastraszanie, przymuszanie, groźby).
3. Nie stosują żadnej formy przemocy fizycznej wobec uczniów, np.: zabieranie rzeczy, niszczenie rzeczy, bicie, popychanie, szturchanie, ograniczenie swobody ruchu, szczypanie, klapsy, pociągnięcie za włosy, bicie przedmiotami, wykręcanie rąk.
4. Nie stosują żadnej formy przemocy psychicznej wobec uczniów, np. takiej jak:
 - a) izolowanie, pomijanie, obniżanie statusu ucznia w grupie,
 - b) stygmatyzowanie uczniów z powodu ich zdrowia, osiągnięć edukacyjnych, wyglądu, orientacji seksualnej, światopoglądu czy sytuacji majątkowej,
 - c) wyszydzanie uczniów, wyśmiewanie, ośmieszanie, poniżanie, wyzywanie, groźenie,
 - d) nadmierne, wygórowane wymagania, zbyt surowe oceny, zastraszanie uczniów, obrażanie ich godności, stosowanie kar niewspółmiernych do win,
 - e) agresywne wypowiedzi, komentarze i ataki na czatach, komunikatorach i forach internetowych,
 - f) umieszczanie obraźliwych, ośmieszających uczniów rysunków, zdjęć i filmów,
 - g) rozpowszechnianie wszelkich nieprawdziwych, poniżających uczniów materiałów,
 - h) cyberstalking – śledzenie w sieci poczynań uczniów i upublicznianie ich.
5. Nie stosują naruszających godność uczniów wypowiedzi o podtekście seksualnym, nie nawiązują w wypowiedziach do aktywności bądź atrakcyjności seksualnej, w tym:
 - a) nie czynią komentarzy na temat ciała/wyglądu/ubioru z podtekstem seksualnym,
 - b) nie stosują dyskryminujących komentarzy odnoszących się do płci,
 - c) nie stosują wulgarnych lub niestosownych dowcipów i żartów,
 - d) nie piszą do uczniów wulgarnych lub dwuznacznych smsów, e-maili,
 - e) nie publikują żadnych prywatnych zdjęć ani innych informacji o uczniach i ich rodzinach w osobistych mediach społecznościowych, bez zgody zainteresowanych stron,
 - f) nie wdają się w prywatne rozmowy uczniów w mediach społecznościowych, nie zamieszczają komentarzy i nie udostępniają zdjęć, w jakimkolwiek podtekście lub kontekście, które mogłyby uczniom wyrządzić krzywdę.
6. Nie naruszają nietykalności osobistej uczniów.
7. Nie zachowują się wobec uczniów w sposób niestosowny, poufały, dwuznaczny.
8. Nie zmuszają uczniów do odbycia jakiegokolwiek aktywności o charakterze seksualnym.
9. Nie prowokują nieodpowiednich kontaktów z uczniami.
10. Informują uczniów, że jeśli czują się niekomfortowo w jakiejś sytuacji, wobec konkretnego zachowania czy słów, mogą o tym powiedzieć wskazanej osobie i mogą oczekiwać odpowiedniej reakcji lub pomocy.
11. Przy każdej rozmowie o charakterze indywidualnym, na życzenie ucznia zapewniają obecność innej osoby dorosłej lub na życzenie dziecka - innego dziecka.
12. Stale nadzorują uczniów, każdorazowo upewniając się, że warunki wyjazdów i wycieczek organizowanych przez szkołę, rozgrywek i meczów wyjazdowych są bezpieczne.
13. W sytuacjach wymagających czynności pielęgnacyjnych i higienicznych wobec ucznia, unikają innego kontaktu fizycznego z uczniem niż niezbędny.

❖ **Obszar: Kontakt pracowników szkoły z małoletnimi**
Zasady nawiązywania kontaktu z małoletnimi w godzinach pracy, za pomocą kanałów służbowych oraz w celach edukacyjnych lub wychowawczych

1. Kontaktując się z uczniami, pracownicy traktują ich podmiotowo.
2. Kontakt pracowników z uczniami nigdy nie może być niejawnym bądź ukrywany, nie może wiązać się z jakąkolwiek gratyfikacją ani wynikać z relacji władzy.
3. Co do zasady kontakt z uczniami powinien odbywać się wyłącznie w godzinach pracy i dotyczyć celów mieszczących się w zakresie obowiązków personelu.
4. Pracownicy nie zapraszają uczniów do swojego miejsca zamieszkania, nie spotykają się z nimi prywatnie poza godzinami pracy.
5. Pracownicy nie nawiązują kontaktów z uczniami poprzez wysyłanie do nich zaproszeń w mediach społecznościowych. Nie kontaktują się z nimi poprzez prywatne kanały komunikacji (prywatny telefon, e-mail, komunikatory, profile w mediach społecznościowych). W przypadku koniecznym kontaktują się z uczniem za pośrednictwem rodzica.
6. Jeśli zachodzi taka konieczność, właściwą formą komunikacji z uczniami poza godzinami pracy są kanały służbowe (e-mail, telefon służbowy, dziennik elektroniczny), a rodzice/opiekunowie prawni uczniów muszą wyrazić zgodę na taki kontakt.
7. Utrzymywanie relacji towarzyskich lub rodzinnych (jeśli uczniowie i rodzice/opiekunowie uczniów są osobami bliskimi dla pracownika) wymaga zachowania poufności wszystkich informacji dotyczących innych dzieci, ich rodziców/opiekunów.

2. ZASADY BEZPIECZNYCH RELACJI MIĘDZY MAŁOLETNIAMI W SZKOLE. ZACHOWANIA NIEDOZWOLONE MAŁOLETNIOM.

2.1. Zasady bezpiecznych relacji między małoletnimi

1. Uczniowie mają prawo do przebywania w bezpiecznym środowisku szkolnym. Nauczyciele i personel szkolny chronią uczniów i zapewniają im bezpieczeństwo.
2. Uczniowie mają obowiązek przestrzegania zasad i norm zachowania określonych w statucie szkoły.
3. Uczniowie uznają prawo innych uczniów do odmienności i zachowania tożsamości ze względu na: pochodzenie etniczne, geograficzne, narodowe, religię, status ekonomiczny, cechy rodzinne, wiek, płeć, orientację seksualną, cechy fizyczne, niepełnosprawność. Nie naruszają praw innych uczniów – nikogo nie dyskryminują ze względu na jakąkolwiek jego odmiennosc.
4. Zachowanie i postępowanie uczniów wobec kolegów/ innych osób nie narusza ich poczucia godności/ wartości osobistej. Uczniowie są zobowiązani do respektowania praw i wolności osobistych swoich kolegów i koleżanek, ich prawa

- do własnego zdania, do poszukiwań i popełniania błędów, do własnych poglądów, wyglądu i zachowania – w ramach społecznie przyjętych norm i wartości.
5. Kontakty między uczniami cechuje zachowanie przez nich wysokiej kultury osobistej, np. używanie zwrotów grzecznościowych typu *proszę, dziękuję, przepraszam*; uprzejmość; życzliwość; poprawny, wolny od wulgaryzmów język; kontrola swojego zachowania i emocji; wyrażanie sądów i opinii w spokojny sposób, który nikogo nie obraża i nie krzywdzi.
 6. Uczniowie budują wzajemne relacje poprzez niwelowanie konkurencyjności między sobą w różnych obszarach życia, wzajemne zrozumienie oraz konstruktywne, bez użycia siły rozwiązywanie problemów i konfliktów między sobą. Akceptują i szanują siebie nawzajem.
 7. Uczniowie okazują zrozumienie dla trudności i problemów kolegów/koleżanek i oferują im pomoc. Nie kpią, nie szydzą z ich słabości, nie wyśmiewają ich, nie krytykują.
 8. W kontaktach między sobą uczniowie nie zachowują się prowokacyjnie i konkurencyjnie. Nie powinni również mieć poczucia zagrożenia czy odczuwać wrogości ze strony kolegów.
 9. Uczniowie mają prawo do własnych poglądów, ocen i spojrzenia na świat oraz wyrażania ich, pod warunkiem, że sposób ich wyrażania wolny jest od agresji i przemocy oraz nikomu nie wyrządza krzywdy.
 10. Bez względu na powód, agresja i przemoc fizyczna, słowna lub psychiczna wśród uczniów nigdy nie może być przez nich akceptowana lub usprawiedliwiona. Uczniowie nie mają prawa stosować z jakiegokolwiek powodu, słownej, fizycznej i psychicznej agresji i przemocy wobec innych uczniów.
 11. Uczniowie mają obowiązek przeciwstawiania się wszelkim przejawom brutalności i wulgarności oraz informowania pracowników szkoły o zaistniałych zagrożeniach.
 12. Jeśli uczeń jest świadkiem stosowania przez innego ucznia/uczniów jakiegokolwiek formy agresji lub przemocy, ma obowiązek reagowania na nią, np: pomaga ofierze, chroni ją, szuka pomocy dla ofiary u osoby dorosłej (zgodnie z obowiązującymi w szkole procedurami).
 13. Wszyscy uczniowie znają obowiązujące w szkole procedury bezpieczeństwa – wiedzą, jak zachowywać się w sytuacjach, które zagrażają ich bezpieczeństwu lub bezpieczeństwu innych uczniów, gdzie i do kogo dorosłego mogą się w szkole zwrócić o pomoc.
 14. Jeśli uczeń stał się ofiarą agresji lub przemocy, może uzyskać w szkole pomoc, zgodnie z obowiązującymi w niej procedurami.

2.2. Niedozwolone zachowania małoletnich w szkole

1. Stosowanie agresji i przemocy wobec uczniów/innych osób:
 - 1) agresji i przemocy fizycznej w różnych formach, np.:
 - a) bicie/uderzenie/popychanie/kopanie/opluwanie,
 - b) wymuszenia,
 - c) napastowanie seksualne,
 - d) nadużywanie swojej przewagi nad inną osobą,

- e) fizyczne zaczepki,
 - f) zmuszanie innej osoby do podejmowania niewłaściwych działań,
 - g) rzucanie w kogoś przedmiotami;
- 2) agresji i przemocy słownej w różnych formach, np.:
- a) obelgi, wyzwiska,
 - b) wyśmiewanie, drwienie, szydzenie z ofiary,
 - c) bezpośrednie obrażanie ofiary,
 - d) plotki i obraźliwe żarty, przedrzeźnianie ofiary,
 - e) groźby,
- 3) agresji i przemocy psychicznej w różnych formach, np.:
- a) poniżanie,
 - b) wykluczanie/izolacja/milczenie/manipulowanie
 - c) pisanie na ścianach (np. w toalecie lub na korytarzu),
 - d) wulgarne gesty,
 - e) śledzenie/szpiegowanie,
 - f) obraźliwe SMSy i MMSy,
 - g) wiadomości na forach internetowych lub tzw. pokojach do czatowania,
 - h) telefony i e-maile zawierające groźby, poniżające, wulgarne, zastraszające,
 - i) niszczenie/zabieranie rzeczy należących do ofiary,
 - j) straszenie,
 - k) szantażowanie.
2. Stwarzanie niebezpiecznych sytuacji w szkole lub klasie, np. rzucanie kamieniami, przynoszenie do szkoły ostrych narzędzi, innych niebezpiecznych przedmiotów i substancji (środków pirotechnicznych, łańcuchów, noży, zapalniczek), używanie ognia na terenie szkoły.
 3. Nieuzasadnione, bez zgody nauczyciela opuszczanie sali lekcyjnej. Wagarowanie. Wyjście bez zezwolenia poza teren szkoły w trakcie przerwy lub lekcji.
 4. Celowe nieprzestrzeganie zasad bezpieczeństwa podczas zajęć i zabaw organizowanych w szkole. Celowe zachowania zagrażające zdrowiu bądź życiu.
 5. Niewłaściwe zachowanie podczas wycieczek szkolnych i przerw międzylekcyjnych, np. przebywanie w miejscach niedozwolonych, bieganie, itp.
 6. Uleganie nałogom, np. palenie papierosów, picie alkoholu.
 7. Rozprowadzanie i stosowanie narkotyków/ środków odurzających.
 8. Niestosowne odzywanie się do kolegów lub innych osób w szkole lub poza nią.
 9. Używanie wulgaryzmów w szkole i poza nią.
 10. Celowe niszczenie lub nieszanowanie własności innych osób oraz własności szkolnej.
 11. Kradzież/ przywłaszczenie własności kolegów lub innych osób oraz własności szkolnej.
 12. Wyłudzenie pieniędzy lub innych rzeczy od uczniów.
 13. Wysługiwanie się innymi uczniami w zamian za korzyści materialne.
 14. Rozwiązywanie w sposób siłowy konfliktów z kolegami. Udział w bójce.
 15. Szykanowanie uczniów lub innych osób w szkole z powodu odmienności przekonań, religii, światopoglądu, płci, poczucia tożsamości, pochodzenia, statusu ekonomicznego i społecznego, niepełnosprawności, wyglądu.
 16. Niereagowanie na niewłaściwe zachowania kolegów (bicie, wyzywanie, dokuczanie).
 17. Znęcanie się (współdziałanie w znęcaniu się nad kolegami, zorganizowana przemoc, zastraszanie).
 18. Aroganckie/niegrzeczne zachowanie wobec kolegów, wulgaryzmy. Kłamanie, oszukiwanie kolegów/ innych osób w szkole.

19. Fotografowanie lub filmowanie zdarzeń z udziałem innych uczniów/ osób bez ich zgody.
20. Upublicznianie materiałów i fotografii bez zgody obecnych na nich osób.
21. Stosowanie wobec innych uczniów/innych osób różnych form cyberprzemocy.

❖ **Obszar: Korzystanie przez małoletnich z urządzeń elektronicznych z dostępem do internetu**

Zasady korzystania z komputerów z dostępem do internetu

1. Infrastruktura sieciowa szkoły umożliwia dostęp do internetu, zarówno personelowi, jak i uczniom, w czasie zajęć i poza nimi.
2. Sieć jest monitorowana w taki sposób, aby możliwe było zidentyfikowanie sprawców ewentualnych nadużyć.
3. Na wszystkich komputerach z dostępem do internetu na terenie szkoły jest zainstalowane i oraz systematycznie aktualizowane oprogramowanie antywirusowe, antyspamowe i firewall.
4. Na terenie szkoły dostęp ucznia do internetu możliwy jest:
 - a) pod nadzorem nauczyciela na zajęciach komputerowych,
 - b) za pomocą sieci wifi szkoły, po podaniu hasła (pod nadzorem nauczyciela).
5. Uczeń może korzystać z internetu tylko na komputerze z zainstalowanym programem filtrującym treści.
6. Uczniowie korzystają z komputera tylko pod opieką nauczyciela.
7. Korzystanie z multimediiów, internetu i programów użytkowych służy wyłącznie celom informacyjnym i edukacyjnym.
8. Uczeń obsługuje sprzęt komputerowy zgodnie z zaleceniami nauczyciela/ **zgodnie z obowiązującym regulaminem/ instrukcją korzystania z komputerów.**

Zasady korzystania z telefonów komórkowych oraz innych urządzeń elektronicznych z dostępem do internetu

1. Uczeń ma prawo korzystać na terenie szkoły z telefonu komórkowego oraz innych urządzeń elektronicznych zgodnie z ustalonymi w szkole zasadami.
2. Przez pojęcie „telefon komórkowy” rozumie się także smartfon, urządzenie typu smartwatch, itp.
3. Przez pojęcie „inne urządzenia elektroniczne” rozumie się także tablet, odtwarzacz muzyki, dyktafon, kamerę, aparat cyfrowy, słuchawki, itp.
4. Uczniowie przynoszą do szkoły telefony komórkowe oraz inny sprzęt elektroniczny na własną odpowiedzialność, za zgodą rodziców.

5. Szkoła nie ponosi odpowiedzialności za zaginięcie lub zniszczenie czy kradzież sprzętu przynieszonego przez uczniów.
6. Uczniowie nie mogą korzystać w celach prywatnych z telefonu komórkowego oraz innych urządzeń elektronicznych z dostępem do internetu podczas zajęć edukacyjnych, opiekuńczych, treningów, uroczystości, a także zajęć pozalekcyjnych organizowanych na terenie szkoły.
7. Uczeń ma obowiązek wyłączyć lub wyciszyć telefon (bez wibracji) i schować go w torbie/plecaku przed rozpoczęciem zajęć edukacyjnych.
8. Na terenie szkoły obowiązuje zakaz korzystania z internetu za pośrednictwem telefonu komórkowego. Zakaz nie dotyczy sytuacji edukacyjnych, które wynikają z organizacji oraz przebiegu zajęć lekcyjnych prowadzonych przez nauczyciela.
9. Telefony i inne urządzenia elektroniczne (np. tablety) można wykorzystywać podczas zajęć lekcyjnych w celach dydaktycznych pod opieką oraz za zgodą nauczyciela prowadzącego zajęcia. Uczeń może korzystać z telefonu, a także innych urządzeń elektronicznych w celu wyszukania informacji niezbędnych do realizacji zadań podczas zajęć, po uzyskaniu zgody nauczyciela prowadzącego dane zajęcia lub na jego polecenie.
10. Jeśli uczeń czeka na ważną informację (połączenie, SMS, etc.) ma obowiązek poinformować o tym fakcie nauczyciela przed lekcją, poprosić o pozwolenie na skorzystanie z telefonu i ustalić sposób odebrania tej wiadomości. Dotyczy to także sytuacji, gdy wystąpiła pilna potrzeba skontaktowania się, np. z rodzicami lub w innej ważnej sprawie.
11. Na terenie szkoły zakazuje się uczniom filmowania, fotografowania oraz utrwalania dźwięku na jakichkolwiek nośnikach cyfrowych.
12. Powyższe nie dotyczy wydarzeń publicznych odbywających się w szkole, tym uroczystości szkolnych.
13. W szczególnych przypadkach nagrywanie zajęć edukacyjnych oraz utrwalanie ich w jakikolwiek sposób możliwe jest wyłącznie po uzyskaniu zgody dyrektora szkoły lub nauczyciela prowadzącego zajęcia edukacyjne.
14. Nagrywanie dźwięku i obrazu za pomocą telefonu, lub innych urządzeń jest możliwe jedynie za zgodą osoby nagrywanej lub fotografowanej. Niedopuszczalne jest nagrywanie lub fotografowanie sytuacji niezgodnych z powszechnie przyjętymi normami etycznymi i społecznymi oraz przesyłanie treści obrażających inne osoby.

Zasady korzystania z telefonów i innych urządzeń elektronicznych podczas wyjść, wycieczek edukacyjnych organizowanych przez szkołę

1. Każdorazowo decyzję o zabranii na wycieczkę telefonów komórkowych i/lub innych urządzeń elektronicznych podejmuje kierownik/opiekun wycieczki.
2. Jeśli istnieje możliwość zabrania telefonu i/lub innego urządzenia elektronicznego na wycieczkę, wyjście edukacyjne uczeń ma prawo korzystania z tych urządzeń wyłącznie w zakresie niewpływającym na organizację i przebieg tego przedsięwzięcia.
3. Podczas wyjść zorganizowanych przez szkołę (teatr, kino, muzeum, filharmonia, zwiedzanie z przewodnikiem, lekcja w terenie, konkursy, zawody sportowe itp.) uczeń jest zobowiązany do wyłączenia/wyciszenia telefonu (bez wibracji) i schowania go.

❖ **Obszar: Ochrona małoletnich przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami z sieci**

Zasady ochrony małoletnich przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami z sieci

1. Szkoła ma obowiązek podejmować działania zabezpieczające dzieci przed łatwym dostępem do tych treści z sieci, które mogą zagrażać ich prawidłowemu rozwojowi.
2. Pod pojęciem „treści szkodliwe i zagrożenia z sieci” rozumiane są:
 - 1) treści szkodliwe, niedozwolone, nielegalne i niebezpieczne dla zdrowia (pornografia, treści obrazujące przemoc, promujące działania szkodliwe dla zdrowia i życia dzieci, popularyzujące ideologię faszystowską i działalność niezgodną z prawem, nawołujące do samookaleczeń i samobójstw, korzystania z narkotyków;
 - 2) treści stwarzające niebezpieczeństwo werbunku dzieci do organizacji nielegalnych i terrorystycznych;
 - 3) różne formy cyberprzemocy, np. nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem sieci oraz podszywanie się w sieci pod kogoś wbrew jego woli.
3. Podstawowe działania zabezpieczające dzieci przed dostępem do treści szkodliwych i zagrożeń z sieci:
 - 1) monitorowanie działania i aktualizowanie programu antywirusowego, zapory sieciowej; stosowanie filtrów antyspamowych;
 - 2) instalowanie aplikacji filtrujących na każdym komputerze, z których korzystają pracownicy i uczniowie oraz aplikacji filtrujących do usług sieciowych, które analizują przepływające dane i są w stanie zablokować dostęp do podejrzanych lokalizacji niezależnie od tego, czy przyłączony komputer wyposażono w odpowiednie narzędzie, czy też nie;
 - 3) edukacja medialna – dostarczanie dzieciom wiedzy i umiejętności dotyczących posługiwania się technologią komunikacyjną;
 - 4) prowadzenie systematycznych działań wychowawczych (integracja zespołu klasowego, budowanie dobrych relacji pomiędzy uczniami, wprowadzanie norm grupowych; odróżnianie dobra od zła);
 - 5) prowadzenie działań profilaktycznych propagujących zasady bezpiecznego korzystania z sieci oraz uświadamiających zagrożenia płynące z użytkowania różnych technologii komunikacyjnych;
 - 6) włączenie rodziców uczniów w działania szkoły na rzecz zapobiegania cyberprzemocy - poinformowanie ich o polityce szkoły w zakresie reagowania na cyberprzemoc; edukacja na temat cyberprzemocy i zagrożeń z sieci: warsztaty, szkolenia dla rodziców, udostępnianie materiałów i publikacji, w tym polecanie i wskazywanie sposobów instalowania ochrony rodzicielskiej;
 - 7) podejmowanie interwencji w każdym przypadku ujawnienia lub podejrzenia cyberprzemocy lub ujawnienie niebezpiecznych treści;

- 8) określenie procedury wskazującej osoby w szkole, do których należy się zwrócić oraz działania, które należy podjąć w sytuacji znalezienia niebezpiecznych treści na komputerze lub zjawiska doświadczonej/ zaobserwowanej cyberprzemocy.

❖ **Obszar: Ochrona prywatności małoletniego**

Zasady ochrony wizerunku małoletnich

1. Szkoła uznając prawo dziecka do prywatności i ochrony dóbr osobistych, zapewnia ochronę wizerunku dziecka, zgodnie z obowiązującym prawem.
2. Upublicznianie wizerunku dziecka do 16 lat, utrwalonego w jakiegokolwiek formie (fotografia, nagranie audio-wideo) wymaga wyrażenia zgody osoby sprawującej władzę rodzicielską lub opiekę nad dzieckiem.
3. Osoba małoletnia powyżej 16. roku życia ma prawo do wyrażenia zgody samodzielnie.
4. Jeżeli wizerunek małoletniego stanowi jedynie szczegół całości, takiej jak zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza, zgoda rodziców/opiekunów lub małoletniego powyżej 16 roku życia na utrwalanie wizerunku dziecka nie jest wymagana. Zabrania się umieszczania informacji pozwalających ustalić tożsamość osób ujętych na zdjęciu lub innej formie publikacji.
5. Ochrona wizerunku małoletnich utrwalanych przez kamery monitoringu odbywa się na zasadach określonych w Regulaminie monitoringu.

Zasady ochrony danych osobowych małoletnich

1. W szkole opracowano zasady przetwarzania danych osobowych oraz zasady zachowania bezpieczeństwa przetwarzania.
2. Dyrektor szkoły wdrożył odpowiednie środki techniczne i organizacyjne w celu zapewnienia bezpieczeństwa przetwarzania danych osobowych.
3. Dane osobowe małoletnich udostępniane są wyłącznie podmiotom uprawnionym do ich uzyskania.

CZĘŚĆ III

ŚCIEŻKI POSTĘPOWANIA MAŁOLETNIEGO W PRZYPADKU DOZNAWANIA PRZEZ NIEGO KRZYWDY (procedury interwencyjne w szkole)

Rodzaj krzywdy

Znęcanie się, przemoc fizyczna, słowna, psychiczna stosowane wobec
małoletniego

Opis sytuacji:

Ktoś przez DŁUŻSZY CZAS stosuje wobec Ciebie przemoc lub jest agresywny, nęka Cię w różny sposób, znęca się nad Tobą, np. stosuje:

Przemoc fizyczną: atak, napastowanie seksualne, nadużywanie swojej przewagi nad inną osobą, fizyczne zaczepki lub dokuczanie, zmuszanie innej osoby do robienia nieprzyjemnych rzeczy, rzucanie w kogoś przedmiotami.

Przemoc słowną: obelgi, bezpośrednie obrażanie ofiary, plotki i obraźliwe żarty, groźby. Przemoc słowna może być także wymierzona w rodzinę i w przyjaciół ofiary po to, aby jeszcze bardziej jej dokuczyć.

Przemoc psychiczną: poniżanie, wykluczanie/izolacja/milczenie, obraźliwe pisanie na ścianach (np. w toalecie lub na korytarzu), wulgarne gesty, śledzenie/szpiegowanie, obraźliwe SMS-y i MMS-y, wiadomości na forach internetowych lub tzw. „pokojach do czatowania” (które z reguły są anonimowe w odróżnieniu od SMS-ów, pochodzących z konkretnych telefonów); telefony i e-maile (zawierające groźby, poniżające, wulgarne, zastraszające); niszczenie rzeczy należących do ofiary; straszenie; gapienie się; szantażowanie.

Ścieżka postępowania małoletniego

1. Jeśli nie czujesz się bezpiecznie, powiedz o tym wychowawcy. Przedstaw mu sytuację, jeśli masz świadków przemocy stosowanej wobec Ciebie, poinformuj o tym nauczyciela. Poproś o reakcję, wsparcie i pomoc. Poinformuj także rodziców o tym, co Cię spotyka.
2. Nauczyciel (wychowawca), do którego się zgłosiłeś, podejmie działania, mające na celu wyjaśnienie zaistniałej sytuacji. Działania te może podjąć we współpracy z rodzicami, jeśli wyrażą oni wolę uczestniczenia w postępowaniu wyjaśniającym.

Działania szkoły:

Szkoła, zgodnie ze swoim statutem, bezzwłocznie podejmie działania mające na celu powstrzymanie i wyeliminowanie tego zjawiska. Obowiązkiem każdego pracownika szkoły, który zaobserwował fakt jakiegokolwiek przemocy czy agresji lub został o nim poinformowany jest przerwanie tego zachowania.

3. Po wyjaśnieniu okoliczności i ustaleniu rodzaju zachowań przemocowych wobec Ciebie, wysłuchaniu wyjaśnień ich sprawcy/sprawców przemocy, wychowawca podejmie stosowne, zgodne ze statutem szkoły, działania.

Działania szkoły:

Wobec ucznia przejawiającego zachowania agresywne stosuje się określone konsekwencje przewidziane w statucie szkoły.

4. Jeśli będziesz potrzebować dodatkowego wsparcia emocjonalnego - poproś o rozmowę z pedagogiem szkolnym lub psychologiem (lub innym nauczycielem, któremu ufasz).

Działania szkoły:

Pedagog lub psycholog szkolny może Ci udzielić pomocy psychologicznej oraz wskazać, jak należy radzić sobie w tego typu sytuacjach. Pomocy tej udzielać Ci może systematycznie, dopóki będzie Ci ona potrzebna.

5. Jeśli sytuacja nie ulegnie zmianie i w dalszym ciągu ktoś będzie się nad Tobą znęcał, ponownie poinformuj o tym wychowawcę oraz swoich rodziców. Wspólnie z wychowawcą i rodzicami możesz też przedstawić sprawę dyrektorowi szkoły, który zastosuje kolejne, przewidziane prawem szkolnym, konsekwencje wobec sprawcy/sprawców przemocy.

Działania szkoły:

W przypadku poważnego naruszenia nietykalności osobistej dyrektor szkoły zgłasza sprawę agresji fizycznej na policję w celu wyciągnięcia konsekwencji prawnych wobec agresora.

6. W przypadku ciągłego, uporczywego znęcania się nad Tobą oraz nieskutecznej reakcji szkoły na działania sprawcy rodzice mogą zgłosić ten fakt do kuratorium oświaty, które podejmie działania wyjaśniające.

Rodzaj krzywdy

Celowe zniszczenie lub kradzież rzeczy małoletniego

Ktoś (osoba Ci znana lub nieznana) okradł Cię, przywłaszczył sobie rzecz, która należała do Ciebie. Ktoś celowo zniszczył rzeczy należące do Ciebie.

Ścieżka postępowania małoletniego

1. Zgłoś zdarzenie kradzieży lub zniszczenia Twoich rzeczy wychowawcy lub innemu nauczycielowi - przedstaw mu, kiedy, gdzie i w jakich okolicznościach to się stało. Poinformuj o ewentualnych świadkach zdarzenia.
2. Powiedz o tym zdarzeniu swoim rodzicom.
3. O zaistniałym zdarzeniu możesz opowiedzieć pedagogowi szkolnemu, który zgodnie z Twoimi potrzebami, udzieli Ci wsparcia pedagogiczno-psychologicznego lub inną formę pomocy.

Działania szkoły:

- wychowawca informuje rodziców, pedagoga oraz dyrektora szkoły o zaistniałym zdarzeniu,
- przekazuje tę informację również Twoim rodzicom,
- wychowawca przeprowadza rozmowę ze świadkami – jeśli tacy są wskazani,
- jeżeli sprawca celowego zniszczenia lub kradzieży Twojej rzeczy został ustalony lub wskazany, szkołą informuje o tym jego rodziców; wychowawca i pedagog szkolny zgodnie ze statutem szkoły podejmują działania wyjaśniające zaistniałą sytuację oraz informują o nich i ich wyniku rodziców sprawcy,
- szkoła zgodnie ze swoim statutem stosuje wobec sprawcy czynu środki dyscyplinujące. Zobowiązuje też sprawcę a do oddania Ci skradzionej rzeczy lub w uzgodnieniu z jego rodzicami - do ewentualnego pokrycia kosztów skradzionej lub zniszczonej rzeczy,
- jeśli w wyniku postępowania wyjaśniającego nie jest możliwe ustalenie sprawcy kradzieży, szkoła poinformuje Twoich rodziców o kradzieży lub zniszczeniu należącej do Ciebie rzeczy oraz przekaże rodzicom informację o możliwości zgłoszenia tego faktu policji.

Rodzaj krzywdy

Przemoc domowa stosowana wobec małoletniego

Przemoc domowa – to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające twoje prawa lub dobra osobiste, w szczególności:

- 1) narażające Cię na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia;
- 2) naruszające Twoją godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną – np. namawianie lub zmuszanie Cię przez dorosłego do uczestniczenia w prawnie zabronionych czynnościach seksualnych;
- 3) powodujące szkody na Twoim zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące Twoje cierpienie;
- 4) ograniczające lub pozbawiające Cię dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej;
- 5) istotnie naruszające Twoją prywatność lub wzbudzające u Ciebie poczucie zagrożenia, poniżenia lub udrczenia.

Pamiętaj!

Jeżeli dzieje Ci się w domu jakakolwiek krzywda, możesz poinformować o tym pracownika szkoły, do którego masz zaufanie. Podejmie on stosowne, zgodne z zakresem swoich kompetencji działania, mające na celu Twoją ochronę.

Jeśli jednak nauczyciel lub inni pracownicy szkoły zauważą w Twoim zachowaniu i wyglądzie symptomy i oznaki stosowanej wobec Ciebie przemocy domowej, to mimo że tego nie ujawniłeś, mają obowiązek podjąć chroniące Cię działania i/lub zgłosić to do instytucji, które udzielą Ci zgodnej z prawem pomocy.

Ścieżka postępowania małoletniego

1. Możesz ujawnić wychowawcy lub innemu pracownikowi szkoły, do którego masz zaufanie, że dzieje Ci się krzywda i poprosić go o pomoc w tej trudnej dla Ciebie sytuacji.

Może wystąpić również przypadek, że nauczyciel obserwując Cię, podejrzewa, że jesteś krzywdzony, chociaż mu tego nie zgłosiłeś. W tej sytuacji wychowawca przeprowadza rozmowę z Tobą oraz Twoimi rodzicami/prawnymi opiekunami, w celu zweryfikowania podejrzeń.

Działania szkoły:

Każdy pracownik szkoły ma obowiązek troszczyć się o Twoje dobro i bezpieczeństwo i udzieli Ci pomocy, zgodnie ze swoimi kompetencjami.

2. Po uzyskaniu informacji od Ciebie wychowawca podejmie interwencję w Twojej sprawie: wspólnie z pedagogiem zbiorą od Ciebie informacje na temat krzywdy, której doświadczyłeś – ustalą jej formy i okoliczności. Rozmowa z Tobą będzie podstawą do oceny stopnia zagrożenia Twojego bezpieczeństwa.

Pamiętaj, że możesz opowiadać o tym, co się wydarzyło, swobodnie - opowiedz o zachowaniu sprawcy i swoich odczuciach. Nie musi być zachowana kolejność wydarzeń. Wychowawca i pedagog dadzą Ci czas na wypowiedzenie się i nie będą Cię korygować. Żeby uzyskać jak najwięcej informacji, mogą Ci zadać dodatkowe pytania.

Działania szkoły:

W przypadku uzyskania informacji o krzywdzeniu Ciebie lub potwierdzenia się podejrzeń, że jesteś krzywdzony, wychowawca zgłasza problem pedagogowi szkolnemu psychologowi i pielęgniarce (w przypadku zagrożenia Twego zdrowia lub życia). Pedagog szkolny, po dokładnym rozpoznaniu sprawy, dokonuje oceny zdarzeń i zawiadamia o nich dyrektora szkoły.

3. Porozmawiaj też o swojej sytuacji, o tym, co czujesz i przeżywasz z pedagogiem szkolnym lub/i psychologiem. Udzielią Ci oni wsparcia w tej trudnej dla Ciebie sytuacji oraz uwzględniając Twoje potrzeby, wspólnie z rodzicami zaplanują działania, które zapewnią Ci ochronę przed krzywdzeniem.

Działania szkoły:

Wspólnie z Twoimi rodzicami (lub jednym z nich, tym, który Cię nie krzywdzi) pedagog wraz z wychowawcą planują konkretne działania zapewniające Ci ochronę.

Szkoła zapewni Ci opiekę i pomoc psychologiczną. Może także skierować Cię na terapię psychologiczną, gdy będziesz potrzebować długotrwałego i profesjonalnego wsparcia psychicznego.

Uwaga!

- *gdyby zaplanowane przez szkołę działania nie były wystarczające do zapewnienia Ci pomocy, której potrzebujesz, pedagog szkolny nawiązuje współpracę z instytucjami pomocowymi, np. dzielnicowym, specjalistą ds. nieletnich, pracownikiem socjalnym,*
- *w sprawach trudnych lub związanych z popełnieniem przestępstwa, pedagog powiadamia specjalistę ds. nieletnich oraz sąd rodzinny,*
- *w sytuacjach bezpośrednio zagrażających Twojemu zdrowiu lub życiu, pedagog powiadamia policję lub prokuraturę rejonową.*

Pamiętaj!

Każde zachowanie o charakterze przemocowym, również seksualnym, wobec osoby małoletniej jest przestępstwem. Szkoła ma obowiązek zgłosić sprawę wykorzystywania seksualnego osoby małoletniej na policję.

Sposób postępowania w sytuacji krzywdzenia małoletnich określa procedura „Niebieskiej Karty” – polega ona na podejmowaniu interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się wg ustalonych zasad prawnych.

Do wszczęcia procedury „Niebieskie karty” nie jest konieczna pewność występowania przemocy, wystarczy jej uzasadnione podejrzenie.

Rodzaj krzywdy

Nierówne traktowanie – dyskryminacja ucznia małoletniego

Dyskryminacja to nierówne, gorsze traktowanie kogoś ze względu na jakąś cechę. Powodem dyskryminacji są najczęściej: płeć, wiek, rasa, niepełnosprawność, orientacja seksualna, cechy fizyczne, religia, przynależność do grupy etnicznej, narodowej lub społeczno-kulturowej, przekonania polityczne lub inne przekonania, a także status materialny i pochodzenie społeczne. Przejawy dyskryminacji w szkole:

Ktoś wyśmiewa się, drwi, szydzi, prześladowa Cię z powodu Twojego wyglądu, zachowania, poglądów, pochodzenia, statusu materialnego, płci, orientacji seksualnej lub z jakiegokolwiek innej przyczyny.

Ścieżka postępowania małoletniego

1. Porozmawiaj z nauczycielem, któremu ufasz lub wychowawcą - powiedz szczerze o tym, czego, z jakiego powodu i od kogo doświadczyłeś. To trudna dla Ciebie sytuacja, więc nie obawiaj się poprosić nauczyciela o pomoc i interwencję w tej sprawie.
2. Poinformuj także swoich rodziców o całej sytuacji, przedstaw im wszystkie okoliczności zdarzenia.
3. Zasięgnij porady szkolnego pedagoga lub psychologa – powiedz mu o swoich obawach, przeżyciach i odczuciach. Pedagog szkolny lub/i psycholog zgodnie z Twoimi potrzebami udzieli Ci pomocy pedagogiczno-psychologicznej.
4. Twoi rodzice i Ty możecie zwrócić się o pomoc także do organizacji pozarządowych zajmujących się problematyką praw dziecka/ praw człowieka.
5. W przypadku nieotrzymania pomocy ze strony szkoły, Twoi rodzice mogą zgłosić sprawę do właściwego kuratorium oświaty i następnie do Rzecznika Praw Obywatelskich lub Rzecznika Praw Dziecka.

Działania szkoły:

- *Szkoła powinna zapewnić uczniom możliwości rozwoju w bezpiecznej atmosferze, wolnej od jakiegokolwiek dyskryminacji, dlatego też jest zobowiązana do działań antydyskryminacyjnych.*
- *Wychowawca i pedagog szkolny podejmują działania wyjaśniające okoliczności zdarzenia, zmierzające do określenia jego znaczenia dla Ciebie oraz ustalenia sprawcy/sprawców. Informują o zdarzeniu dyrektora szkoły.*
- *Po ustaleniu sprawców poinformują o tym ich rodziców.*
- *Szkoła po wysłuchaniu sprawcy, uwzględniając wagę czynu oraz motywację sprawcy do popełnienia takiego czynu, zastosuje określone w statucie środki dyscyplinujące sprawcę. Poinformuje o nich rodziców sprawcy.*

Rodzaj krzywdy

Stosowanie wobec małoletniego cyberprzemocy

Cyberprzemoc ma miejsce wtedy, gdy doświadczyłeś przemocy w sieci w jakiegokolwiek formie - nękania, straszenia, szantażowania z użyciem sieci, publikowania lub rozsyłania ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem sieci

oraz gdy ktoś podszywa się w sieci pod Ciebie wbrew Twojej woli.

Ścieżka postępowania małoletniego

1. Postaraj się zabezpieczyć dowody przemocy w sieci stosowanej wobec Ciebie.
2. Zgłoś ten fakt wychowawcy.

Działania szkoły:

Nauczyciel wysłucha Cię, przeanalizuje dowody, które dostarczysz. Jeśli będziesz mieć kłopot z zabezpieczeniem dowodów w sieci, nauczyciel poprosi o pomoc specjalistę.

3. Jeśli masz świadków doświadczanej przez Ciebie cyberprzemocy, powiedz o nich nauczycielowi. Identyfikacja sprawcy często jest możliwa dzięki zebranym materiałom – wynikom rozmów z osobą zgłaszającą, z ofiarą cyberprzemocy, analizie zebranych dowodów z sieci.
4. Wychowawca wspólnie z Tobą oceni, czy zdarzenie wyczerpuje znamiona cyberprzemocy, czy jest np. niezbyt udanym żartem.

Działania szkoły:

Po dokonaniu analizy dowodów i ustaleniu okoliczności cyberprzemocy wychowawca podejmie działania mające na celu ustalenie sprawcy cyberprzemocy. Wobec sprawcy cyberprzemocy będą zastosowane określone w statucie szkoły środki dyscyplinujące.

5. Wychowawca może też o zaistniałym zdarzeniu cyberprzemocy poinformować Twoich rodziców lub nawet policję – decyzję w tej sprawie podejmie wspólnie z Tobą, rodzicami i dyrektorem szkoły.

Działania szkoły:

Wystąpienie cyberprzemocy nie jest jednoznaczne z koniecznością zaangażowania policji i sądu rodzinnego. Szkoła powinna powiadomić odpowiednie służby, gdy wykorzysta wszystkie dostępne jej środki wychowawcze, a ich zastosowanie nie przynosi pożądanых rezultatów (np. nie ma zmian postawy ucznia – sprawcy cyberprzemocy).

6. Jeśli będziesz potrzebować dodatkowego wsparcia emocjonalnego - poproś o rozmowę z pedagogiem szkolnym lub psychologiem (lub innym nauczycielem, któremu ufasz).

Pamiętaj:

- *że nie jesteś winien/winna zaistniałej sytuacji i nikt nie ma prawa zachowywać się wobec Ciebie w ten sposób,*
- *że pomoc, którą otrzymasz ze strony grona pedagogicznego, nie kończy się w momencie zakończenia procedur ustalenia sprawcy i zastosowania wobec niego środków dyscyplinujących. Nauczyciele będą w sposób szczególny czuwać nad Twoim bezpieczeństwem i zwracać uwagę, czy nie są podejmowane wobec Ciebie dalsze działania przemocowe. Będą Ci również pomagać w radzeniu sobie z tą trudną dla Ciebie sytuacją.*

Rodzaj krzywdy

Zagrożenie bezpieczeństwa małoletniego w wyniku sekstingu

Seksting polega na wysyłaniu innym osobom przez internet lub telefon swoich intymnych zdjęć lub filmów. Jest to niebezpieczne zjawisko, ponieważ raz wysłane treści mogą zostać zapisane i użyte w dowolny sposób. Mogą też trafić w ręce niepowołanych osób i stają się narzędziem cyberprzemocy: szantażu czy zastraszania osoby, która się na nich znajduje. Mogą zostać przesłane innym osobom bez zgody osoby, która się na nich znajduje.

Rodzaje sekstingu

1. Wymiana materiałów o charakterze seksualnym następuje tylko w ramach związku między dwojgiem rówieśników. Materiały nie uległy rozprzestrzenieniu dalej.
2. Materiały o charakterze seksualnym zostały rozesłane większej liczbie osób, jednak nie dochodzi do cyberprzemocy na tym tle. Młodzież traktuje materiał jako formę wyrażenia siebie.
3. Materiały zostały rozesłane większej liczbie osób w celu upokorzenia osoby na nich zaprezentowanej lub zostają rozpowszechnione omyłkowo, jednak są zastosowane jako narzędzie cyberprzemocy.

Ścieżka postępowania małoletniego

Jeśli Ty i/lub Twoi rodzice lub opiekunowie prawni uznają, że jesteś ofiarą sekstingu:

1. Opowiedz o nim dokładnie rodzicom, wychowawcy lub innemu pracownikowi szkoły, któremu ufasz.
2. Zbierz i zabezpiecz dowody dostępne w formie elektronicznej - przesyłane zdjęcia, zrzuty ekranów portali, w których opublikowano zdjęcia. Dzięki nim możliwa będzie identyfikacja sprawcy. Ponieważ seksting jest karalny, skrupulatność i wiarygodność dokumentacji ma duże znaczenie.

3. Przekaż zebrane materiały wychowawcy.

Działania szkoły:

- w szkole zostanie przeprowadzona analiza dowodów oraz postępowanie mające na celu ustalenie sprawcy. Jeżeli niektóre z tego typu materiałów rozesłanych do większej liczby osób zostaną uznane za pornograficzne, dyrektor szkoły ma obowiązek zgłoszenia incydentu na policję.
- pedagog szkolny lub/i psycholog biorąc pod uwagę Twoje dobro, poinformują o zdarzeniu Twoich rodziców.
- Jeżeli celem sprawy było upokorzenie Ciebie, sprawca/sprawcy zostaną wezwani do dyrekcji szkoły. Przedstawione zostaną sprawcom dowody, okoliczności zdarzenia, konsekwencje, jakimi skutkuje takie zachowanie. Wobec sprawcy zostaną zastosowane środki dyscyplinujące, określone w statucie szkoły.

4. W sytuacji każdego rodzaju sekstingu zostaniesz otoczony przez szkołę opieką psychologiczno-pedagogiczną. Rozmowa na temat samego zdarzenia czy identyfikacji potencjalnego sprawcy będzie realizowana w warunkach komfortu psychicznego dla Ciebie – ofiary sekstingu, z szacunkiem dla Twojej indywidualności i przeżytego stresu.
5. Jeżeli Ty i Twoi rodzice uznacie, że pomoc szkoły jest niewystarczająca, możecie poprosić pedagoga szkolnego o podjęcie decyzji o skierowaniu Ciebie do placówki specjalistycznej na terapię psychologiczną.

Rodzaj krzywdy

Wysyłanie małoletniemu w intrnecie treści szkodliwych, nielegalnych i niepożądanych

Są to treści, które mogą wywołać u Ciebie negatywne emocje i które promują czy też po prostu przedstawiają niebezpieczne albo niezgodne z prawem zachowania.

Ścieżka postępowania małoletniego

Jeżeli ktoś wysłał Ci w internecie treści nawołujące do samookaleczeń, samobójstw, zachowań szkodliwych dla zdrowia, treści dyskryminacyjne, promujące wrogość, nienawiść, treści pornograficzne dostępne bez żadnego ostrzeżenia, fake newsy - fałszywe wiadomości:

1. Zgłoś ten fakt rodzicom oraz wychowawcy lub pedagogowi szkolnemu (albo innemu pracownikowi szkoły, któremu ufasz).

2. W miarę swoich możliwości i umiejętności zabezpiecz dowody. Skorzystaj z pomocy rodziców i pracowników szkoły. Jeśli masz świadków zdarzenia, poinformuj o nich wychowawcę.

Zabezpieczenie dowodów jest przede wszystkim zadaniem Twoich rodziców lub opiekunów prawnych, w czynnościach tych może wspomagać ich przedstawiciel szkoły posiadający odpowiednie kompetencje techniczne. Dowody odgrywają kluczowe znaczenie w identyfikacji sprawców.

Działania szkoły:

- *szkoła powiadomi Twoich rodziców o zaistniałym zdarzeniu,*
- *we współpracy z nimi, po dokonaniu analizy dowodów szkoła ustali okoliczności uzyskania przez Ciebie dostępu do szkodliwych treści,*
- *jeżeli treści można bezpośrednio powiązać z uczniami danej szkoły, szkoła podejmie zgodne z jej statutem działania mające na celu ustalenie sprawy.*

Pamiętaj, że sprawcą jest osoba, która udostępniła szkodliwe treści lub twórca tych treści.

- *po ustaleniu sprawcy zostanie przeprowadzona rozmowa z nim oraz jego rodzicami. W trakcie rozmowy sprawcy zostanie uświadomiona szkodliwość prowadzonych przez niego działań, szkoła zastosuje wobec sprawcy ustalone w statucie środki dyscyplinujące,*
- *jeżeli treści nie można bezpośrednio powiązać z uczniami danej szkoły, szkoła zgłosi incydent na policję oraz do serwisu Dyżurnet,*
- *jeżeli upowszechniane treści naruszały obowiązujące prawo, szkoła złoży zawiadomienie na policję.*

3. Kontakt z treściami szkodliwymi lub niebezpiecznymi może wywołać u Ciebie duży stres i frustrację. Skontaktuj się z pedagogiem lub psychologiem szkolnym i opowiedz mu, co czujesz – skorzystaj z ich pomocy.

Działania szkoły:

- *uzgodni z Twoimi rodzicami podejmowane działania i formy wsparcia Ciebie,*
- *zapewni Ci pomoc pedagoga szkolnego lub psychologa,*
- *jeżeli pomoc udzielona przez szkołę okaże się niewystarczająca, w porozumieniu z Twoimi rodzicami może Cię skierować na specjalistyczną terapię.*

Rodzaj krzywdy

Naruszenie prywatności dotyczące nieodpowiedniego bądź niezgodnego z prawem wykorzystania w sieci danych osobowych lub wizerunku małoletniego

Ścieżka postępowania małoletniego

1. Gdy sprawcą jest uczeń – kolega ofiary ze szkoły czy klasy, skontaktuj się z wychowawcą. Przedstaw mu sytuację (szczegóły sprawy), okoliczności naruszenia Twoich praw.
2. Poinformuj równocześnie o zaistniałym zdarzeniu rodziców.
3. W miarę Twoich możliwości zabezpiecz dowody naruszenia Twoich praw. Zgromadź sam lub z pomocą pracownika szkoły, posiadającego umiejętności z zakresu technologii cyfrowej (może Ci go wskazać wychowawca) materiały świadczące o wystąpieniu nieodpowiedniego lub niedozwolonego prawem działania – w formie elektronicznej (e-mail, zrzut ekranu, konwersacja w komunikatorze lub mms/sms).
4. Przekaż dowody rodzicom i wychowawcy.
5. Dokonaj zmian identyfikujących Cię w sieci – powinni być przy tym Twoi rodzice.

Działania szkoły:

- *szkoła podejmie działania mające na celu ustalenie sprawcy naruszenia Twoich praw do ochrony wizerunku i danych osobowych.*
- *jeśli sprawcą okaże się uczeń szkoły, którego działaniu nie przyświecał świadomy zamiar wyrządzenia Ci szkody majątkowej lub osobistej (był to np. niestosowny żart, niewłaściwe zachowanie wobec Ciebie), szkoła podejmie zgodne z jej statutem działania wychowawcze i dyscyplinujące sprawcę.*

Uwaga!

Zebrane dowody muszą jasno wskazywać na konkretnego sprawcę oraz na to, że sprawca świadomie zmierzał do wyrządzenia Ci szkody majątkowej lub osobistej.

Jeżeli naruszenie Twojej prywatności lub wyłudzenie czy kradzież tożsamości skutkują wyrządzeniem Tobie szkody majątkowej lub osobistej – to szkoła i rodzice powinni przekazać dowody policji. Decyzję o powiadomieniu policji podejmuje dyrektor szkoły w porozumieniu z rodzicami. W takiej sytuacji identyfikacji sprawcy dokonuje policja.

6. Jeżeli naruszenie Twoich praw skutkuje dla Ciebie dużym obciążeniem emocjonalnym, zwróć się do pedagoga szkolnego lub psychologa o wsparcie, którego potrzebujesz. Zaplanują oni wraz z Tobą i Twoimi rodzicami rodzaj pomocy dla Ciebie

i wdrożą działania chroniące Cię przed stresem, lękiem, wstydem lub innymi emocjami, których doświadczasz.

Działania szkoły:

- szkoła zapewni Ci opiekę pedagogiczno-psychologiczną. W przypadku konieczności podejmowania dalszych działań pomocowych na Twoją rzecz i w razie potrzeby, którą zgłosisz wraz ze swoimi rodzicami, może skierować Cię za zgodą rodziców do placówki specjalistycznej,
- powiadomi Ciebie i Twoich rodziców o swoich działaniach w celu usunięcia skutków działania sprawcy (np. usunięcie z internetu intymnych zdjęć, zablokowanie dostępu do konta w portalu społecznościowym),
- zadba o to, aby informacje narażające Cię na naruszenie wizerunku nie były rozpowszechniane.

Rodzaj krzywdy

Nawiązywanie przez małoletniego niebezpiecznych kontaktów w Internecie

W przypadkach niebezpiecznych kontaktów inicjowanych w internecie może dochodzić do zagrożenia twojego życia i zdrowia, a także szantażu i przymusu realizacji czynności seksualnych.

Ścieżka postępowania małoletniego

Jeśli Twoi rodzice lub opiekunowie prawni zgłoszą w szkole taki problem związany z Tobą lub zrobisz to Ty sam:

1. Opowiedz o nim dokładnie rodzicom, wychowawcy lub innemu pracownikowi szkoły, któremu ufasz.
2. Zbierz dowody dostępne w formie elektronicznej (zapisy rozmów w komunikatorach, na portalach społecznościowych; zrzuty ekranowe, zdjęcia, wiadomości e-mail). Zabezpiecz te dowody – możesz skorzystać z pomocy pracownika szkoły, którego wskaże Ci wychowawca.
3. Przekaż dowody wychowawcy i rodzicom. Od chwili przekazania przez Ciebie i rodziców dowodów szkole, to ona we współpracy z rodzicami zgłasza sprawę policji w celu ustalenia sprawcy. I to policja prowadzi dalsze dochodzenie w Twojej sprawie. *W przypadkach naruszenia prawa – szczególnie w przypadku uwiedzenia dziecka do lat 15, szkoła ma obowiązek powiadomienia policji lub sądu rodzinnego.*

Uwaga!

Nie podejmuj samodzielnych działań w celu dotarcia do sprawcy – to zadanie policji. Nie próbuj bezpośrednio kontaktować się ze sprawcą.

Działania szkoły i rodziców:

- *wychowawca we współpracy z Twoimi rodzicami powiadomi o zdarzeniu dyrektora szkoły i pedagoga szkolnego.*
 - *szkoła i rodzice bezzwłocznie zawiadomią policję o wystąpieniu zdarzenia. Przekazą policji dowody oraz wszelkie uzyskane informacje o sprawcy.*
4. Jeżeli potrzebujesz pomocy i wsparcia po ujawnieniu zdarzenia, zwróć się o pomoc do pedagoga szkolnego lub/i psychologa.

Działania szkoły:

- *szkoła wszelkie działania pomocowe wobec Ciebie, stosownie do twoich potrzeb uzgodni z Twoimi rodzicami,*
- *szkoła obejmie Cię opieką psychologiczną i pedagogiczną. Jeśli będziesz potrzebować dalszej pomocy, w uzgodnieniu z rodzicami, szkoła może Cię skierować na terapię do placówki specjalistycznej opieki psychologicznej.*

Część IV.

Material pomocniczy

Prawa dziecka + wykaz telefonów i adresów mailowych do instytucji pomocowych

Prawa dziecka – co musicie o nich wiedzieć?

W Polsce najważniejszymi aktami prawnymi, gwarantującymi prawa dziecka, są:

- Konstytucja RP,
- Konwencja o prawach dziecka,
- Ustawa o Rzeczniku Praw Dziecka.

Źródłem praw dziecka jest godność człowieka, zwana również człowieczeństwem. W Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zapisana jest ona w art. 30:

„Przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela. Jest ona nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych”.

Z godności wywodzą się dwie zasady: wolność i równość, które są podstawą wszystkich praw człowieka. Wolność oznacza to, że człowiek nie jest własnością kogokolwiek, posiada wolną wolę, może samodzielnie podejmować decyzje i świadomie ponosić za nie odpowiedzialność (dziecko uczy się tego w trakcie dojrzewania). Równość oznacza, że każde dziecko ma takie same prawa i ma być tak samo traktowane przez wszystkich bez jakiegokolwiek dyskryminacji.

Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka – każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją. Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych (Art. 72. Konstytucji RP).

Każdemu dziecku przysługują prawa dziecka tak, jak każdemu dorosłemu prawa człowieka. Praw tych nikt nie może dziecka pozbawić. Prawa dziecka są więc naturalną konsekwencją praw człowieka.

Doprecyzowanie praw dziecka wynika z potrzeby dania dzieciom dodatkowej ochrony przed dorosłymi – dziecko ze swej natury jest słabsze od nich. Taką ochronę dają dzieciom ich prawa zapisane w Konwencji o Prawach Dziecka, którą przyjęło Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 20 listopada 1989 r. Polska podpisała Konwencję o Prawach Dziecka 7 czerwca 1991 roku i od tego momentu jej przepisy, zobowiązujące państwo do przestrzegania praw dziecka, obowiązują także w naszym kraju.

Prawa dziecka istnieją po to, aby Was chronić, aby zapewnić Wam zdrowie i bezpieczeństwo. Jeśli wszyscy szanowaliby prawa dziecka, każde dziecko byłoby odpowiednio traktowane. Niestety, nie zawsze tak jest. W każdym kraju są dzieci, których prawa są łamane. Dzieci bywają krzywdzone, wykorzystywane czy zastraszone.

Konwencja Praw Dziecka zakłada, że należy się Wam szczególna opieka i ochrona, bo nie zawsze jesteście w stanie należycie zadbać o swoje bezpieczeństwo.

Gdy znacie swoje prawa, możecie łatwiej obronić się przed przemocą, krzywdzeniem, dyskryminacją, której doświadczacie ze strony rówieśników i dorosłych. Bo wiecie, że macie prawo do ochrony swojego zdrowia i bezpieczeństwa oraz że są instytucje, które powinny Wam pomóc.

Dlatego dzieci na całym świecie, podobnie jak dorośli, mają zapewnione swoje prawa, czyli obowiązujące reguły postępowania, które mają Was chronić przed wszelką krzywdą.

Zamierzeniem twórców Konwencji Praw Dziecka było kierowanie się zawsze Waszym dobrem oraz traktowanie wszystkich dzieci jako równych wobec prawa, niezależnie od pochodzenia, koloru skóry czy wyznania.

Warto, abyście zapamiętali, że:

- prawa dziecka dotyczą każdego dziecka, czyli osoby poniżej 18. roku życia,
- nie musicie nic zrobić, aby otrzymać prawa,
- prawa dziecka macie zawsze i nikt nie może wam ich odebrać,
- wszystkie prawa dziecka są równie ważne; nie ma praw mniej lub bardziej ważnych od innych,

- prawa dziecka dotyczą różnych dziedzin waszego życia, np. macie prawo do:
 - ✓ znajomości swoich praw oraz powoływania się na nie w różnych sytuacjach, a także do ich poszanowania przez innych,
 - ✓ do swobody myśli, sumienia i wyznania,
 - ✓ do prywatności i tajemnicy korespondencji,
 - ✓ do nauki i informacji,
 - ✓ do wypoczynku i czasu wolnego,
 - ✓ do opieki zdrowotnej,
 - ✓ do wychowania przez rodziców,
 - ✓ prawo do ochrony przed wykorzystywaniem, przemocą i poniżaniem,
 - ✓ prawo do własnej tożsamości, które oznacza, że macie prawo do imienia, nazwiska i obywatelstwa i znajomości swego pochodzenia,
 - ✓ prawo do wyrażania własnych poglądów.

Za ochronę Waszych praw odpowiada państwo.

Ze swoimi prawami macie do czynienia każdego dnia w różnych sytuacjach. Jeśli np. gracie w piłkę po lekcjach, to realizujecie wasze prawo do zabawy; jeśli idziecie do kina z koleżankami – realizujecie prawo do spotykania się z innymi i wykorzystywania czasu wolnego; gdy kładziecie się spać – korzystacie z prawa do odpoczynku; gdy np. złamiecie nogę – korzystacie z prawa do opieki zdrowotnej.

Prawa kojarzyć się mogą ze swobodą decydowania o wszystkim, co Was dotyczy. Jednak prawa mają też swoje ograniczenia, które wynikają z faktu, że:

- inni też mają takie same prawa i egzekwując swoje prawa, nie możecie naruszać praw innych osób,
- poza przyznanymi Wam prawami macie nałożone przez rodziców i szkołę (czyli państwo) pewne obowiązki, które powinniście wypełniać.

Jak widzicie, **Wasze prawa wiążą się więc równocześnie z pewnymi ograniczeniami i obowiązkami**, które zostały na Was nałożone. Wynika z nich na przykład, że:

- nie możecie spać w domu cały dzień i nie pójść do szkoły, bo Wam się nie chce,
- nie możecie chodzić tylko na te lekcje, które lubicie,
- nie macie prawa do robienia zdjęć lub filmików koleżance lub koledze bez ich zgody,
- nie macie prawa do złośliwego komentowania ubioru lub zachowania kolegi czy koleżanki.

Podstawę korzystania z danych Wam praw stanowi zatem umiejętność świadomego z nich korzystania.

Najważniejsze prawa dziecka

OCHRONA PRZED PRZEMOCĄ I WYKORZYSTYWANIEM

➤ Prawo do ochrony przed wykorzystywaniem, przemocą i poniżaniem

Macie prawo do życia bez wyzyskiwania i wykorzystywania, nikt nie może Was siłą zmuszać do zrobienia niczego, a zwłaszcza czegoś złego. Nikt też nie może zmuszać Was do pracy ponad siły ani wykorzystywać zarobkowo w inny sposób.

Macie prawo do ochrony przed przemocą fizyczną, psychiczną i zaniedbaniem. Nikt nie ma prawa Was bić, prześladować i wykorzystywać w celach seksualnych. Macie prawo do ochrony przed wszystkimi formami wykorzystywania seksualnego. Nikt nie ma prawa dotykać Was w sposób, którego sobie nie życycie i nakłaniać lub zmuszać Was do kontaktów seksualnych.

Nikt nie ma prawa angażować Was w produkcję narkotyków i handel nimi ani zmuszać czy namawiać do ich zażywania. Policja, nauczyciele i inne służby mają za zadanie chronić Was przed dostępem do nich.

Przykłady:

- *nie możecie więc zmuszać koleżanki w jakikolwiek sposób, aby dała wam odpisać zadanie domowe,*
- *nie możecie zmuszać kolegi do wagarów, zapalenia papierosa, wypicia alkoholu lub zażycia narkotyku,*
- *nie możecie nikogo uderzyć ani wyśmiewać się z jego wyglądu czy zachowania.*

A czy rodzice mają prawo nałożyć na Was obowiązki domowe, np. zrobienie zakupów, wynoszenie śmieci, sprzątnięcie swojego pokoju?

Tak, ponieważ rodzice wychowują was wg pewnych zasad. Uczą porządku, przydzielają różne zadania do wykonania. Uczą Was w ten sposób odpowiedzialności. To przejaw troski o Wasze przyszłe życie.

Macie prawo do życia bez przemocy i poniżania. Nikt nie może Was bić ani znęcać się nad Wami w inny sposób. Macie też prawo do szukania wszelkiej pomocy, zawsze, gdy jesteście krzywdzeni.

Komentarz:

Nikt (kolega, koleżanka lub dorosły) nie ma prawa Was uderzyć, wyzywać lub poniżyć w jakikolwiek inny sposób. Nikt nie ma też prawa wyśmiewać się z czyjegoś wyglądu czy zachowania.

Prawo do ochrony przed przemocą oznacza, że bicie i poniżanie, znęcanie się, okrutne i poniżające traktowanie są niedopuszczalne i karalne.

EDUKACJA I ODPOCZYNEK

➤ Prawo do nauki i informacji

Macie prawo do nauki i dostępu do informacji, ale także prawo do czasu wolnego – wypoczynku zabawy czy korzystania z zajęć rekreacyjnych.

Wasze prawo do nauki polega na tym, że jesteście uprawnieni do korzystania z bezpłatnej edukacji, bo państwo gwarantuje każdemu z Was bezpłatny dostęp do szkoły. Możecie również wybrać szkołę prywatną lub społeczną, która jest płatna. Jednocześnie jednak macie obowiązek chodzenia do szkoły. Prawo do nauki daje Wam możliwość dokonania określonego wyboru.

Komentarz:

Mowa jest o tym w Konwencji o Prawach Dziecka (art.17) – „Masz prawo do uzyskiwania informacji z różnorodnych źródeł. Gazety, książki, radio, telewizja, internet i wszelkie inne media skierowane do dzieci powinny dostarczać Ci takie informacje, które są zrozumiałe i nie wyrządzają Ci krzywdy.”

Edukacja powinna rozwijać Wasze zdolności i umiejętności. Powinna także uczyć tolerancji i szacunku dla praw człowieka, rodziców oraz kultury i kraju, z którego pochodzicie. Poprzez odpowiednią edukację powiniście uczyć się także jak chronić środowisko naturalne.

Macie prawo uczyć się i zdobywać informacje, czytając gazety, książki, oglądając telewizję i korzystając z Internetu. Jednak nauczyciele i rodzice powinni dbać o Wasze bezpieczeństwo. Surfowanie po necie bywa naprawdę niebezpieczne.

➤ Prawo do odpoczynku i wolnego czasu

Chodzi o w nim o to, abyście na przykład w szkole mieli przerwy, ferie i wakacje i żeby zajęcia nie trwały cały dzień.

Przykłady:

- *Czy koleżanka, która zaprosiła na swoje urodziny tylko część Waszej klasy, naruszyła takim zachowaniem czyjeś prawo?*

Komentarz:

Nie, bo ma ona prawo organizować sobie czas wolny i spotykać się z kim chce.

- *Czy nauczyciel, który przedłużył lekcję na czas całej przerwy, naruszył Wasze prawo do odpoczynku?.*

Komentarz:

Tak, przerwa ma Wam zapewnić odpoczynek przed kolejną lekcją.

PRAWO DO WYCHOWANIA W RODZINIE

Macie prawo do wychowania w rodzinie, a rodzice zawsze powinni kierować się Waszym dobrem. Nawet, gdy rodzice nie są razem i mieszkają osobno, macie prawo do kontaktu z każdym z nich, chyba że to byłoby dla Was szkodliwe. Macie też prawo mieszkać ze swoimi rodzicami, chyba że nie byłoby to dla Was dobre, np. jesteście krzywdzeni.

PRYWATNOŚĆ

➤ Prawo do prywatności

Nikt nie może w sposób arbitralny i bezprawny ingerować w sferę życia prywatnego, rodzinnego lub domowego dziecka czy w jego korespondencję. Nikt nie ma prawa poniżać i ośmieszać dziecka ani wtrącać się do jego osobistych spraw, czytać listów, maili, smsów czy pamiętników – chyba że w uzasadnionych sytuacjach sąd zadecyduje inaczej.

Macie prawo do tajemnicy korespondencji, prywatności i swobody wypowiedzi. Prawo do prywatności oznacza, że możecie dysponować własnymi rzeczami, nikomu nie wolno bez powodów wkraczać w Wasze sprawy osobiste i rodzinne.

Prawa dzieci podlegają pewnym ograniczeniom, ale tylko w sytuacji, gdy chodzi o Wasze dobro i bezpieczeństwo.

Przykład:

Podczas zabawy, zabieracie telefon swojemu koledze i czytacie jego smsy. Czy uważacie to za zabawny żart czy naruszenie jego prawa?

Komentarz:

Oczywiście naruszyliście tu prawo Waszego kolegi do prywatności, bo nikt nie ma prawa do ingerencji w waszą prywatność, chyba że robi to ze względu na wasze dobro. Artykuł 16 Konwencji o Prawach Dziecka wskazuje: Nikt nie ma prawa do ingerencji w Twoją prywatność, chyba że robi to ze względu na dobro Twoje lub Twoich bliskich.

WYRAŻANIE WŁASNYCH POGLĄDÓW, SWOBODA MYŚLI, SUMIENIA I WYZNANIA

➤ Prawo do swobodnego wyrażania własnych poglądów we wszystkich sprawach dotyczących dziecka

Prawo do wyrażania własnych poglądów oznacza, że w ważnych dotyczących Was sprawach możecie wygłaszać swoje zdanie, opinie, własną wolę.

Komentarz:

Prawo to oznacza też, że nie możecie się z nikogo wyśmiewać, szydzić z jego wyglądu, zachowania, itp. Jeśli to zrobicie, naruszyacie prawo kolegi/koleżanki do ochrony przed poniżaniem i dyskryminacją.

Artykuł 12 Konwencji o Prawach Dziecka stanowi, że macie prawo wypowiadać swoje zdanie

w sprawach, które Was dotyczą, a dorośli powinni Was wysłuchać i wziąć je pod uwagę. Nawet w postępowaniu przed sądem.

➤ **Prawo do swobody myśli, sumienia i wyznania**

Swoboda wyrażania wyznawanej religii lub przekonań może podlegać tylko takim ograniczeniom, które są przewidziane prawem i są konieczne do ochrony bezpieczeństwa narodowego i porządku publicznego, zdrowia lub moralności społecznej bądź podstawowych praw i wolności innych osób.

W realizacji tego prawa ochrona praw dziecka oraz praw rodziców wzajemnie się przenikają. Oznacza to, że macie przyznane prawo do wolności sumienia i wyznania, jednak możecie z niego korzystać pod władzą rodzicielską. Oznacza to, że rodzice mogą Was wychowywać zgodnie ze swoimi przekonaniami w sprawach religii.

Przykład:

Uczniowie niepełnoletni nie mogą sami decydować o udziale w lekcjach religii. Prawo do decydowania o wychowaniu religijnym dzieci Konstytucja i Kodeks rodzinny i opiekuńczy daje rodzicom.

OPIEKA, POMOC PAŃSTWA I OCHRONA DZIECKA PRZEZ PAŃSTWO

➤ **Prawo do specjalnej ochrony i pomocy ze strony państwa**

Gdy znajdujecie się w sytuacji, gdy zostałeś czasowo lub na stałe swego środowiska rodzinnego lub gdy ze względu na swoje dobro nie możecie pozostawać w tym środowisku, państwo musi zapewnić Wam opiekę, m.in.: umieszczenie w rodzinie zastępczej, adopcję lub – gdy jest to niezbędne – umieszczenie w odpowiedniej instytucji powołanej do opieki nad dziećmi.

➤ **Prawo do zachowania godności, szczególnie dziecka psychicznie lub fizycznie niepełnosprawnego**

Dziecko niepełnosprawne powinno mieć zapewnioną pełnię normalnego życia w warunkach gwarantujących mu godność, umożliwiających osiągnięcie niezależności oraz ułatwiających aktywne uczestnictwo dziecka w życiu społeczeństwa.

Przysługuje Wam zatem prawo do pełnego dostępu do dóbr i usług oraz wszechstronnej rehabilitacji, prawo do nauki, pomocy psychologiczno-pedagogicznej i innych gwarancji i zabezpieczeń społecznych.

➤ **Prawo do ochrony zdrowia i opieki medycznej**

Oznacza to, że macie prawo do jak najwyższego poziomu zdrowia i udogodnień przy leczeniu chorób oraz profilaktyki i rehabilitacji zdrowotnej oraz nie możecie zostać pozbawieni dostępu do tego rodzaju opieki zdrowotnej.

- **Prawo do otrzymywania pomocy i wsparcia od państwa, jeśli Ty i Twoja rodzina jesteście w trudnej sytuacji życiowej i materialnej.**

Państwo powinno wspierać rodziny, których nie stać na zapewnienie dzieciom odpowiedniego poziomu życia.

- **Prawo do ochrony przed konfliktem zbrojnym**

Jeśli nie ukończyliście 15 lat, nie możecie być rekrutowani do wojska i brać bezpośredniego udziału w konflikcie zbrojnym.

- **Prawo do ochrony w procesie karnym**

Jeżeli złamaliście prawo, nie powinniście przebywać w więzieniu z dorosłymi. Macie prawo utrzymywać kontakt ze swoją rodziną oraz prawo do pomocy prawnej lub innej, np. psychologa. Macie prawo zgłaszać sytuacje, w których jesteście źle traktowani. Jeśli złamiecie prawo, powinniście uzyskać pomoc prawną i być właściwie traktowani przez system sprawiedliwości

ZNAJOMOŚĆ SWOICH PRAW I PRAWO POWOŁYWANIA SIĘ NA NIE

Wszystkie dzieci mają takie same prawa.

Nie ma gorszych ani lepszych dzieci – każde dziecko takie same prawa, jak wszyscy. Wszystkie dzieci są równe wobec prawa i nikogo nie można dyskryminować bez względu na to kim jest, gdzie mieszka, czym zajmują się jego rodzice, jakim mówi językiem, jaką wyznaje religię, jakiej jest płci, czy jest w pełni sprawny, czy też nie, czy jest bogaty, czy biedny.

Komentarz:

Macie prawo do tego, aby każdy Wasze prawa szanował, ale również Wy musicie szanować prawa innych. Macie prawo do bycia takimi, jakimi jesteście, nawet gdy różnicie się od innych. Wasze prawa w żaden sposób nie powinny jednak ograniczać praw innych osób.

Macie prawo znać swoje prawa! Państwo powinno zadbać, aby prawa dziecka zawarte w Konwencji Praw Dziecka były znane zarówno wśród dzieci, jak i dorosłych. O prawach dziecka uczycie się np. w szkole. Artykuły 43-54 Konwencji dotyczą tego, jak dorośli i państwo powinni współpracować, aby Wasze prawa były przestrzegane i chronione.

Gdzie można poskarżyć się, gdy Wasze prawa są łamane?

Jeśli znacie kogoś, kto potrzebuje pomocy lub sami znajdujecie się w trudnej sytuacji, możecie zwrócić się o pomoc do rodziców, wychowawcy klasy, pedagoga szkolnego czy dyrektora szkoły, zgodnie ze ścieżką postępowania opisaną w „Standardach ochrony małoletnich”.

Możecie też skontaktować się z policją (numer **112**) oraz instytucjami niosącymi pomoc dzieciom. Oto jedne z nich:

116111 – telefon zaufania dla dzieci i młodzieży,

800121212 – dziecięcy telefon zaufania, prowadzony przez Rzecznika Praw Dziecka